ПІВНІЧНА АМЕРИКА 12.08.2026 | Ян Бурума

Останні вибори

Трампу загрожує поразка на проміжних виборах. Вона може ознаменувати початок кінця його політичної епохи.

Мало які ідеї є настільки ж фундаментальними для політичного іміджу президента США Дональда Трампа, як його постійні твердження, що американські ліві крадуть у нього вибори. Своїх прихильників він попереджає: якщо ми їх не зупинимо, ми залишимося без країни.

Коли у 2016 році він (чесно) переміг Гілларі Клінтон, але не набрав більшості голосів, він почав стверджувати, що мільйони голосів були віддані проти нього незаконно, а Демократична партія «сфальсифікувала вибори на дільницях». Коли у 2020 році він програв Джо Байдену, він висунув ці та нові звинувачення, а потім схвалив заколот на Капітолійському пагорбі, намагаючись зірвати затвердження підсумків виборів. У 2024 році він заявив, що демократи визнали його перемогу над Камалою Гарріс лише тому, що перевага була «занадто великою для фальсифікацій».

Сьогодні на Трампа чекає його останнє народне голосування. Хоча в листопаді його ім'я не з'явиться у виборчих бюлетенях, результати проміжних виборів до Конгресу майже завжди вважаються референдумом щодо чинного президента та його політики, особливо коли партія президента має більшість в обох палатах парламенту.

Вибори відбудуться в той момент, коли Трамп є вкрай непопулярним. Його рейтинги зараз нижчі, ніж у будь-якого іншого президента США на цьому етапі їхнього другого терміну за останні 80 років. Єдиний виняток – Річард Ніксон напередодні своєї ганебної відставки у 1974 році. Але, судячи з дій Трампа, його явно не турбує результат цих виборів.

Влітку він скористався телезверненням до нації, щоб нагадати про свої безпідставні звинувачення, пов'язані з попередніми виборами. Зокрема, він звинуватив Китай у створенні «безпрецедентного кошмару для безпеки виборів»: хакери отримали мільйони файлів із

реєстраційними даними виборців і маніпулювали соціальними мережами (хоча він не запропонував заходів у відповідь проти Китаю). Він також звинуватив демократів у приховуванні слідів і знову зажадав від контрольованого республіканцями Конгресу ухвалити нові закони, що зобов'язують усіх виборців пред'являти посвідчення особи на виборчій дільниці – проти цього заходу виступають багато хто з його товаришів-республіканців. У цій риториці немає нічого нового, а більшість республіканців, які зараз готуються до виборів, не особливо підтримують різноманітні теорії змови Трампа.

Крім того, президент почав безпосередньо саботувати кандидатів власної партії, які мають найбільші шанси на переобрання. У одному штаті за іншим він змушує сильних, але незалежно мислячих республіканських депутатів йти у відставку: він підтримує тих, хто клянеться йому у вірності, а не чинних конгресменів, у яких вищі шанси дати відсіч популярним суперникам-демократам. І він регулярно шкодить лідерам республіканців у Палаті представників і Сенаті, змушуючи їх займати вкрай непопулярну позицію або ухвалювати закони, які не мають шансів на успіх. Він вимагав від конгресменів-республіканців скасувати серпневі канікули, хоча вони важливі для проведення передвиборчої кампанії в їхніх штатах і округах.

Але найголовніше те, що Трамп приділяє багато уваги питанням, які важливі для нього особисто (новий бальний зал у Білому домі, нові пам'ятники у Вашингтоні, політична помста ворогам), але при цьому ігнорує нагальні проблеми, зокрема зростання споживчих цін, яке посилюється розпочатою ним вибірковою війною проти Ірану, а також тарифною політикою.

Чи втратив Трамп інтерес до захисту республіканської більшості?

Що відбувається? Чи втратив Трамп інтерес до захисту республіканської більшості? Майже немає сумнівів в тому, що демократи отримають контроль у Палаті представників. Це надасть опозиції не лише певну владу над державними видатками, а й можливість розпочинати офіційні розслідування проти президента та його адміністрації. Вони можуть навіть оголосити йому імпічмент утретє. У Сенаті ситуація складніша, але опозиція може й там здобути більшість, що ускладнить для Трампа затвердження його кандидатур на вищі державні посади, а також суддів, зокрема членів Верховного суду.

Саме ці перспективи пояснюють, чому Трамп настільки явно ігнорує загрози для більшості своєї партії: він знає, що шансів на успіх у нього мало. Як тільки завершиться підрахунок голосів, президент відмовиться визнати результати листопадових виборів. Він відправить імміграційну поліцію охороняти виборчі дільниці. Він оскаржуватиме результати з мінімальним розривом у голосах, поставить під сумнів чесність виборчих машин і співробітників виборчих комісій (особливо в штатах, де більшість за демократами), заявить, що тіньові іноземні агенти допомагали опозиції перемогти. І він заявить, що республіканці здобули б переконливу перемогу, якби просто робили все, чого він вимагав.

Ця неминуча реакція ще більше підірве довіру суспільства до інститутів американської демократії, але не вплине на остаточний результат виборів. Як і на всіх виборах за участю Трампа (президентських у 2016, 2020 та 2024 роках і проміжних виборах у 2018 та 2022 роках) бюлетені підраховуватимуть місцеві органи влади, і законні переможці отримають свої мандати. Трамп не зможе цього змінити, оскільки федеральна влада США не відіграє жодної конституційної ролі в організації американських виборів. Їхній результат визначатимуть штати.

Ця неминуча реакція ще більше підірве довіру суспільства до інститутів американської демократії, але не вплине на остаточний результат виборів

Вкотре спрацюють інституційні захисні механізми країни. Що б не говорив і не робив Трамп у наступні дні, тижні та роки, суди США відхилять його заперечення. Навіть його соратники-республіканці, що б вони не заявляли у відповідь на прохання висловити особисту думку щодо тверджень Трампа, просто рухатимуться вперед, готуючись до численних політичних і законодавчих битв, які розпочнуться в епоху після Трампа.

У ході цього процесу ми почнемо закривати розділ про Трампа в історії американських президентських виборів. Віцепрезидент США Джей Ді Венс, держсекретар Марко Рубіо та багато інших обережно висуватимуть свої кандидатури, намагаючись вийти з орбіти політичної зірки Трампа, що згасає. А без президента, який їх об'єднав, демократи одразу ж почнуть власні міжусобні сутички. Союзники та суперники США замисляться над тим, як наступний американський президент – республіканець чи демократ – зможе змінити політичний курс країни.

Так, у геополітиці два роки – це довгий термін. Ще будуть написані

нові сюжети про Трампа, і цей президент продовжить визначати політику Америки та її роль у світі, що швидко змінюється й фрагментується. Але проміжні вибори в листопаді, якими б драматичними не були їхні подробиці, стануть поворотним моментом у новітній історії країни. Сьогодні здатність Трампа змінювати межі можливого всередині Америки та в її відносинах із друзями й ворогами досягла піку.

(c) Project Syndicate 2026

Ян Бурума

Ян Бурума (Ian Buruma) - письменник та історик, професор Бард-коледжу (США).